

Mobil JátékTár

BY FOR INCLUSION

Működési
irányelvek

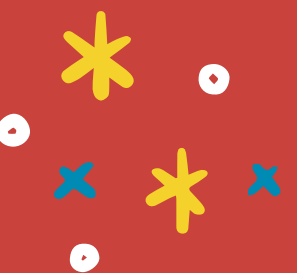
Köszönetnyilvánítás

Az eszköztár szerzői:

Giulia Cortellesi, Catarina Alves és Luisa Tesch - International Child Development Initiatives (ICDI), Hollandia, Miroslav Sklenka, Škola dokorán – Wide Open School - WOS, Szlovákia, és Deák Éva, a Partners Hungary Alapítvány munkatársa széleskörű támogatásával.

Ajánlott forrásmegjelölés: ICDI (2023) Mobil játéktárak: Működési irányelvek és tevékenységkártyák, Leiden: ICDI.

© ICDI, 2023. január

Ezt a projektet az UNICEF, az Európai Integrációs és Migrációs Program (European Programme for Integration and Migration EPIM) támogatja, és az Európai Alapítványok Hálózatának (Network of European Foundations, NEF) kollaboratív kezdeményezéseként jött létre. A projektért vállalt felelősség egyedül a szervező(ke)t terheli, és a tartalom nem feltétlenül tükrözi az UNICEF, az EPIM, a NEF vagy az EPIM partneralapítványainak álláspontját.

1. Bevezetés	3
1.1. Az irányelvek célja	4
1.2. Kinek szólnak ezek az irányelvek?	4
2. Mobil Játéktárak	5
2.1. Mi az a Mobil Játéktár?	6
2.2. Kik vesznek részt a (Mobil) Játéktár tevékenységében?	8
2.3. Milyen egy Mobil Játéktár?	9
2.4. Mi található egy Mobil Játéktárban?	12
2.5. Milyen foglalkozásokat lehet tartani egy Mobil Játéktárban?	13
2.6. Mobil játéktárak: nem csak a szabadban	14
2.7. Kapcsolódás a helyi szolgáltatásokhoz	16
2.8. Milyen játékok megfelelőek az egyes korcsoportoknak?	18
3. Szabadtéri játékok	28
3.1. A játék definíciója	30
3.2. Miért fontos a szabadtéri játék?	35
3.3. A kinti játék jótékony hatásai	36
3.4. Kinti játék fogyatékkal élő gyermekeknek	41
3.5. Mi a Játéktár munkatársainak feladata?	44
3.6. A szabadtéri játék alapelvei	46

1. Bevezetés

BEVEZETÉS

1.1. Az irányelvek célja

Jelen irányelveket a „*Mobil Játéktárak ukrán menekült gyermekek számára Magyarországon és Szlovákiában*” projekt számára dolgoztuk ki, melyet az **EPIM, az Európai Integrációs és Migrációs Program** támogat anyagilag, és a **NEF, az Európai Alapítványok Hálózata, kollaboratív kezdeményezésére jött létre.**

A projekt két Mobil Játéktárat kíván létrehozni, egyet Magyarországon, a Partners Hungary Alapítvány által, a másikat pedig Szlovákiában, melyet a Skola Dokoran működtetne. Ezek a Játéktárak rendszeres programokat kínálnak, ahol szívélyes és játékos légkör fogadja a menekült gyermekeket és családtagjaikat.

Az **irányelvek** célja:

- * **Elméleti háttérrel és gyakorlati útmutatást** adni a mobil játéktárak létrehozásához
- * Bővíteni a **kinti játékok különböző formáiról való ismereteket, és közelebb hozni** azokat a gyerekekhez és a családokhoz.

1.2. Kiknek szólnak ezek az irányelvek?

Az irányelveket a mobil játéktárak koordinátorai és a Helyi Akciócsoportok (HACS) számára dolgoztuk ki. Ugyanakkor ezen irányelvek tartalma hasznos lehet az Állandó Játéktárak és egyéb, nemformális koragyermekkorai kezdeményezések számára is, ahol a kinti játékokat hozzáférhetőbbé szeretnék tenni a különböző korú gyermekek számára.

2. Mobil Játéktárak

2.1. Mi az a Mobil Játéktár?

A Mobil Játéktár az Állandó Játéktárak alternatívája - óvoda, iskola, közösségi központ, könyvtár vagy menekültközpont udvarán felállítva -, ideiglenes (pop-up), közösségalapú, befogadó, nemformális tanulási tér gyermekek és családok számára. Ugyanúgy, mint az Állandó Játéktárak, a Mobil Játéktárak is külön hangsúlyt fektetnek arra, hogy olyan 0-10 éves kisgyermeket vonjanak be és foglalkoztassanak, akik sérülékeny kisebbségi háttérből jönnek, és nehéz körülmények között nevelkednek.

Ezekkel a Mobil Játéktárakkal eljuthatunk kisebb és távolabbi, vidéki és gyenge ellátottságú településekhez is, és olyan teret tudunk biztosítani, ahol kapcsolat épülhet a különböző háttérű kisgyermek és családok között az alábbiakon keresztül:

- **közös játék,**
- **játékok kölcsönzése,**
- **gyermek és gondviselő, illetve csak a gondviselő számára szervezett műhelymunkák,**
- **szolgáltatások összekapcsolása, valamint gyermekneveléssel, egészséggel, korai tanulással és fejlesztéssel kapcsolatos információk megosztása.**

A Mobil Játéktár rugalmas megoldás arra, hogy hozzáférést biztosítsunk nemformális tanulási lehetőségekhez a távoli helyeken élő gyermekek számára, akik gyakran kimaradnak a formális oktatási szolgáltatásokból. Azon gyerekek számára is jó megoldás lehet, akik túl kicsik ahhoz, hogy belépjenek a formális iskolarendszerbe, vagy nehéz számukra az oktatási rendszerbe való átmenet.

A Mobil Játéktár arra is optimális megoldás, hogy **elhozza a játék, a tanulás és a kapcsolódás örömét a menekült gyermekeknek, akik elszigetelődtek a saját országukban vagy egy idegen országban**, szétszórtnak élnek kisebb vagy nagyobb településeken. A menekülteknek adott humanitárius segítség legtöbbször elsősorban az egészségre, az ételre, a lakhatásra, a jogi segítségnyújtásra és a pszichoszociális elsősegélyre fókuszál.

— ”
A pszichoszociális jóllétet, a befogadást és a hovatartozás érzését támogató játékos tevékenységek nem minden menekülttáborban elérhetők
 ” —

Ezenkívül a menekülttáborok ideiglenes jellegéből adódóan, gyakran nincs sem pénz, sem lehetőség megfelelő játszó és tanulási környezetkialakítására a gyermekek számára. Ez különösen igaz olyan kis településekre, amelyek korlátozott számú menekültet tudnak csak befogadni.

A Mobil Játéktáraknak itt lehet különösen nagy jelentősége, mivel helybe viszik a menekült gyermekeknek a játékot és a tanulást, ráadásul több menekülttábort tudnak kiszolgálni ugyanazzal a felszereléssel és szakemberekkel.

Családok:

A Mobil Játéktár tevékenységében szülők, gondviselők és más családtagok is részt vesznek, hiszen a gyermekkel együtt jönnek. A programokat meg lehet úgy tervezni, hogy elősegítsék az intergenerációs tanulást, és erősítsék a gyermekek és a felnőttek közötti kapcsolatot. Ráadásul a Mobil Játéktár nemcsak közösen eltöltött, minőségi időt biztosít a gyermek és a felnőtt között, hanem arra is lehetőséget ad, hogy más családokkal is kapcsolódjanak. A szülők megoszthatják egymással a gyermeknevelési tapasztalataikat a saját kulturális és oktatási háttérük szemszögéből. Emellett lehetőségük nyílik kapcsolatokat építeni, és gyermeknevelési tanácsokat kapni egy kötetlenebb légkörben.

2.2. Kik vesznek részt a (Mobil) Játéktár tevékenységében?

Gyermekek (0-10 évesek):

A Mobil Játéktár célja eljutni különböző háttérű kisgyermekkekhöz, különösen a legsérülékenyebbekhez, akik olyan kis és közepes méretű településeken élnek, ahol gyakran nincsenek ilyen szolgáltatások. A Mobil Játéktárak olyan gyermekeknek is szólnak, akik még nem vesznek részt formális oktatásban, hiszen rugalmasabb keretek között ad lehetőséget arra, hogy a gyermekek biztonságos környezetben játszassanak egymással, szakavatott felnőttek felügyelete mellett.

Helyi Akciócsoportok (HACS):

A Helyi Akciócsoport az oktatási, szociális és egészségügyi szolgáltatások, valamint a helyi önkormányzat képviselőiből áll. Olyan foglalkozásokat szervez a játéktárban, amelyek célja a kognitív és kapcsolati készségek fejlesztése és a különböző etnikai háttérű családok befogadása és társadalmi integrációja. Minden akciócsoportnak van egy koordinátora, akit részmunkaidőben alkalmaz a projekt és/vagy az önkormányzat. Általában a helyi akciócsoport koordinátora irányítja és koordinálja a játéktárat is. Foglalkozásokat szervez önkéntesekkel és a települési szolgáltatásokkal együttműködve. A koordinátorok munkáját gyakran egy játéktárasszisztens támogatja. Egyes foglalkozásokat maga a koordinátor és/vagy az asszisztens facilitál, másokat önkéntesek vagy szakemberek tartanak.

2.3. Milyen egy Mobil Játéktár?

Minden Mobil Játéktár másmilyen. Az Állandó Játéktárakkal ellentétben, a Mobil Játéktárat olyan furgonban vagy utánfutóban alakítják ki, amely bármilyen autóhoz hozzákapcsolható. A helyi lehetőségektől függően, lehetnek teherkerékpárokon vagy egyéb környezetbarát közlekedési eszközön is.

A Mobil Játéktárak és az **Állandó Játéktárak közös jellemzői:**

- **Biztonságos, család- és gyermekbarát helyek,** ahol mind a gyermekeket, mind a felnőtteket szívélyesen fogadják, a látogatók szabadon mozoghatnak és felfedezhetik a kínálatot.
- Mindenki számára **hozzáférhetők,** sajátos igényű/mozgáskorlátozott gyermekek és felnőttek számára is.
- **A szülőknek (vagy más gondviselőnek) ott kell tartózkodniuk a gyermekükkel a játéktárban,** szemben a bölcsődével vagy óvodával, ahol a szülő az ott dolgozó felnőttek felügyeletére hagyja a gyermekét.

szőnyegek, polifoam matracok biztosítanak puha és biztonságos területet a játszáshoz a kicsiknek

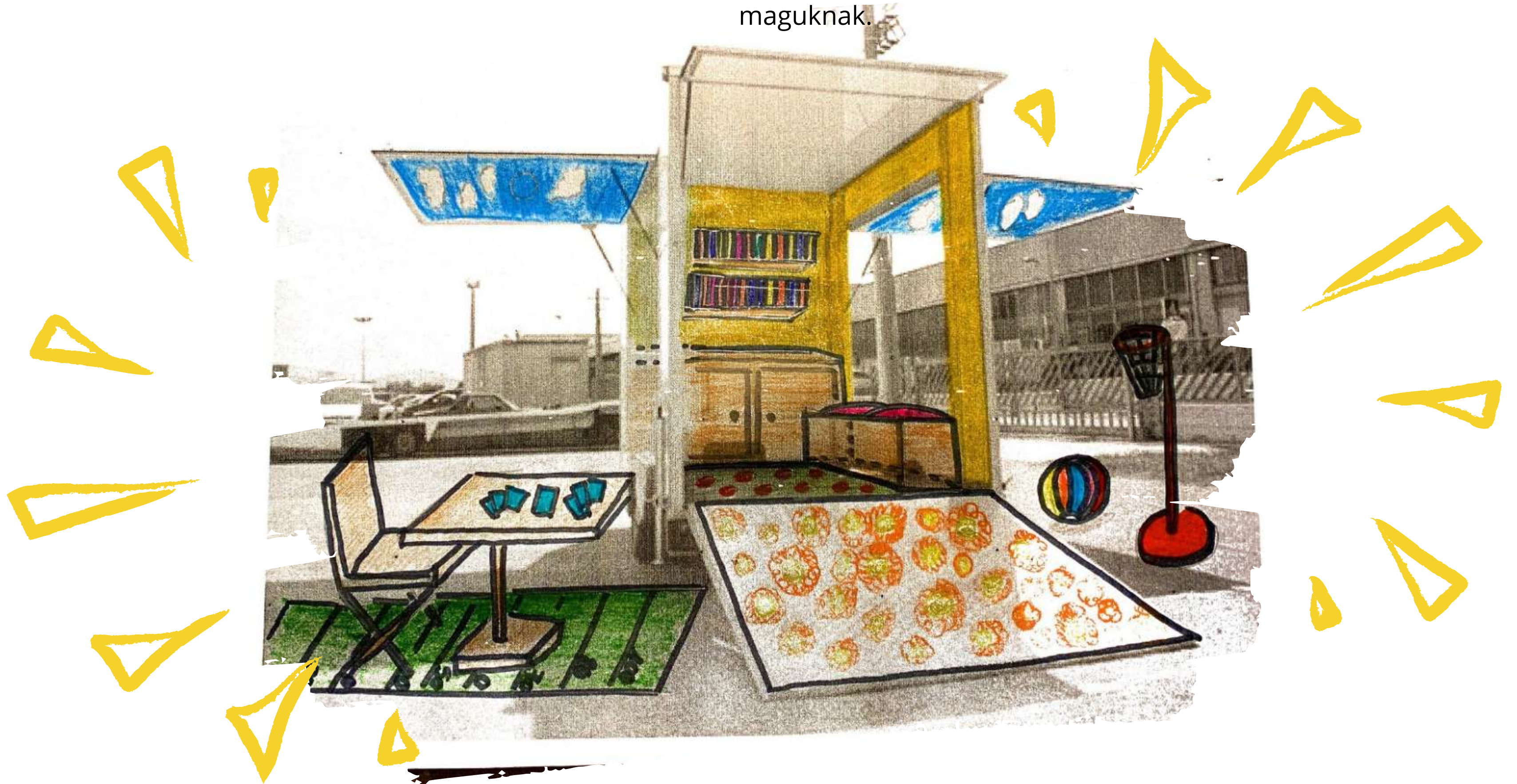

könnyű, moduláris elemekből álló bútorokkal jól fel lehet szerelni a játékeret parkokban, tereken és közösségi épületek udvarán

dobozokban, szekrényekben tudjuk tárolni a játékokat, könyveket és egyéb anyagokat

Ideális esetben a Mobil Játéktár olyan, mint egy **meglepetés doboz**, amely hirtelen kitárul az adott környezetben, játékokra és tanulásra alkalmas teret teremtve a játéktár körül, ugyanakkor a gyermekek be is mehetnek játszani, vagy játékokat és könyveket keresgélni maguknak.

2.4. Mi található egy Mobil Játéktárban?

A Mobil Játéktárak a **gyerekek életkorának megfelelő játékokkal** és más olyan eszközökkel rendelkeznek, amelyek alkalmasak arra, hogy a különböző háttérből jövő, 0-10 éves korú gyermekek számára közös foglalkozásokat szervezzünk. A játékkészlet különösen a kinti játszáshoz és foglalkozásokhoz nyújt segítséget.

Vízi játékok

Szines festékek és kréták

Szivárvány ejtőernyő,
hulahoppkarikák, labdák

Mindenféle kézműves kellékek,
pl. ollók, ceruzák, ragasztó, papír

Bábok és színpad a bábozáshoz

Oktatási anyagok, pl. könyvek

2.5. Milyen foglalkozásokat lehet tartani egy Mobil Játéktárban?

Példák a lehetséges programokra:

- Szabad játék
- Csoportjátékok és versenyek
- Szülő-gyerek olvasóprogram
- Intergenerációs foglalkozások
- Kézműves és játékkészítő foglalkozások
- Séta a természetben
- Szülők klubja
- Műhelymunkák vagy tájékoztató előadások szülőknek a közösség más szolgálataival

További források

További inspirációt kaphatnak egész évben tartható foglalkozásokra az eszköztár részét képező **Tevékenységekártyákból**.

Állandó Játéktárakhoz és más nemformális, korai fejlesztési programokhoz kifejlesztett anyagok:

- Tevékenységekártyák: "Játékalapú tevékenységek ép és fogyatékkal élő gyermekek számára"
- Játékkal a befogadásért kézikönyv
- "Játsszunk" tevékenységekártyák: Játékalapú tevékenységek a gyógyulásért és a tanulásért - ISSA
- Terápiás történetek ukrán gyerekek számára

2.6. Mobil Játéktárak: nem csak a szabadban

Azoknak a Mobil Játéktáraknak, amelyek **össze vannak kapcsolva** egyazon régióban működő Állandó Játéktárakkal, nem kell feltétlenül a teljes játékválasztékkal rendelkezniük. **Tudnak, sőt, ajánlott, hogy kölcsönözzenek eszközöket az Állandó Játéktárból,** annak könyvtárából, és rendszeresen változtassák a "katalógusuk" kínálatát, ily módon hozva változatos tevékenységeket a gyermekeknek és a családoknak.

Ha egy Mobil Játéktár nincs kapcsolatban Állandó Játéktárral, akkor saját eszközkészlettel kell rendelkeznie. Ebben az esetben szóba jöhet adománygyűjtés a lakosság, illetve a helyi üzletemberek körében. Lehet közösségi eseményt rendezni, pénzadományok gyűjtésével összekötve.

Az adománygyűjtés után nézzük át a kapott játékokat, és csak tiszta, biztonságos, életkornak megfelelő játékokat tegyünk be a gyűjteménybe.

Életkornak megfelelő játékok listája az **1. sz. mellékletben.**

Mobil Játéktárak

összekapcsolva

Állandó Játéktárak

A Mobil Játéktár, mint azt a 'tár' szó is sejteti, szolgáltatások egész sorát teszi lehetővé. Az Állandó Játéktárakkal ellentétben, a Mobil Játéktáraknak lehetősége van mozogni, és eljutni különböző településekre, pop-up műhelyeket, játékalapú foglalkozásokat vinni a gyermekeknek és családoknak olyan távolabbra eső, vidéki helyekre, ahol egyébként ilyen szolgáltatás nincs. Azonban a **Mobil Játéktárak nem csak kinti tevékenységekre alkalmasak**. Az időjárás nem teszi lehetővé, hogy egész évben kint játszassunk.

A Mobil Játéktár úgy is felfogható, mint a többi szolgáltatás kiterjesztése. Iskolák, templomok, közösségi központok, könyvtárak, menekültközpontok és bármilyen már működő létesítmény közelében felállíthatók, ahol van fűthető benti tér, de egyébként nincs játéklehetőség a gyermekek és családok számára.

Ha a Mobil Játéktárat egy másik helyi szolgáltatás közelében állítjuk fel, nemcsak magas színvonalú, játékalapú foglalkozásokat viszünk közel a gyermekekhez és családokhoz, hanem a helyi, hivatalos szolgáltatásokhoz való hozzáférést is elősegítjük. Az időjárás, valamint a gyerekek és családok igényeinek és kívánságának függvényében a foglalkozásokat tarthatjuk kint vagy bent. A Mobil Játéktárak olyan felszereléssel vannak ellátva, amelyek rugalmasan alkalmazhatók különféle kontextusokban, attól függően, hogy fedél alatt vagy kint, a természetben játszunk.

Például hűvösebb napokon a Mobil Játéktárat felállíthatjuk egy közeli menekültközpont területén, a foglalkozásokat pedig tarthatjuk az egyik üres teremben. A Mobil Játéktár bútorait és játékeit be tudjuk vinni arra a napra. Bizonyos tevékenységeket ilyenkor is kivihetünk a szabadba (ötletek téli tevékenységekre a Tevékenységkártyákban).

2.7. Kapcsolódás a helyi szolgáltatásokhoz

A Mobil Játéktár egyik jellemzője, hogy **integrált szolgáltatás**, ahol a szülők és családtagok egyéni vagy csoportos foglalkozásokon találkozhatnak különféle szakemberekkel. A Helyi Akciócsoportok feladata, hogy bevonják a helyi közösségeket a Játéktár megtervezésébe és működtetésébe, foglalkozások és workshopok szervezésébe a gyermekek, szülők és gondviselők, és más szakemberek számára. A Játéktárak hídként szolgálnak az otthon és az egészségügyi, oktatási, szociális és kulturális szolgáltatások, valamint a település szolgáltatásai között.

Kívánatos, hogy a Játéktár munkatársai készítsenek **közösségi tevékenységi térképet** annak érdekében, hogy megtalálják azokat a potenciális személyeket, szervezeteket, csoportokat, struktúrákat, amelyek bármilyen módon bevonhatók a Játéktár sikeres működtetésébe. Az alábbi táblázat mutatja, mit érdemes feltérképezni:

Vezeték- és keresztnév	Munkakör, pozíció	Munkaköri leírás	Szervezet	Intézményi partner	Ismert koragyermek-kori projektek	Kapcsolat

A táblázatba gyűjthetünk **koragyermekkorai projekteket, család- és gyermekjóléti központokat, oktatási létesítményeket, tanácsadókat és segítő csoportokat, más játéktárakat, óvodákat és iskolákat, szomszédos projekt teameket, szociális szolgáltatásokat, egészségügyi dolgozókat és önkormányzatokat.**

Gondoskodjunk róla, hogy a felsorolt szolgáltatásokról szóló információk jól látható helyen legyenek kifüggesztve, és a családok könnyen hozzáférhessenek. Az információs anyag legyen **figyelemfelkeltő**, és a legfontosabb információk azon szülők számára is legyenek hozzáférhetőek, akik nem tudnak olvasni. Például kitehetjük a munkatársak fotóit névvel ellátva, vagy kitehetjük hasznos elérhetőségek és létesítmények fotóját (pl. a helyi óvoda fotóját telefonszámmal).

Minden Játéktárnak ismernie kell az ENSZ Gyermekjogi egyezményét, késznek kell lennie arra, hogy támogassa a gyermekeket jogaik gyakorlásában és megvédje őket az erőszak, a kizsákmányolás, a büntetés és a kegyetlenség minden formájától. Ha a szemtanúi lesznek vagy tudomást szereznek olyan eseményről, amelyek veszélyeztetik egy gyermek biztonságát vagy jóllétét, fontos, hogy ismerjék a régió gyermekvédelmi szervezeteit, használják a településről készített információs térképet, és kötelességüknek eleget téve felvegyék a kapcsolatot az illetékes szervezetekkel a gyermek érdekében. Bővebb információk a gyermekbántalmazás jeleinek felismeréséről:

“Családon belüli erőszak, gyermekbántalmazás és elhanyagolás: Irányelvek a játéktárak munkatársai számára”

Szeretne többet megtudni a játéktárakról?

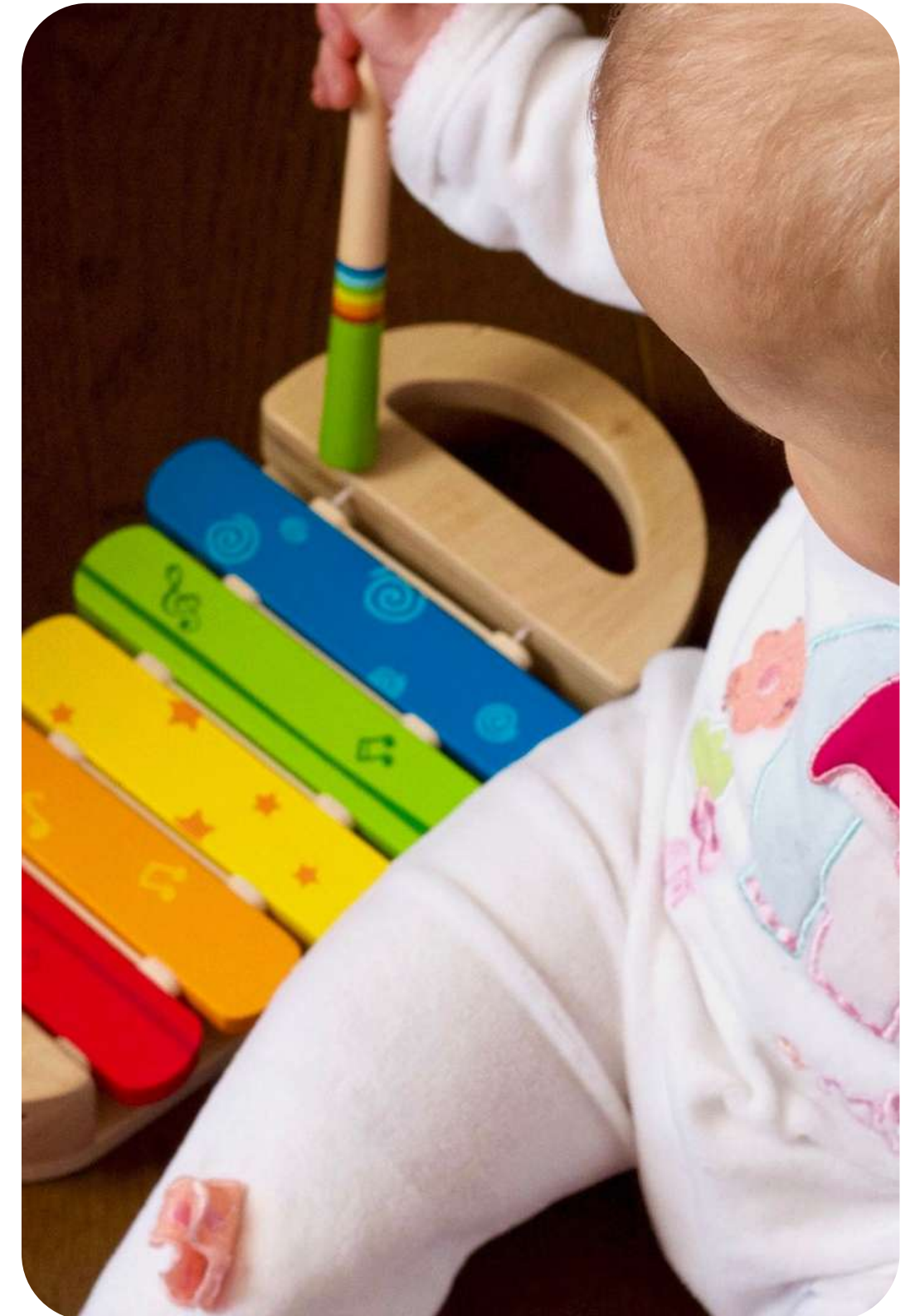
Tekintse meg a következő forrásokat:

- **Az Állandó Játéktárakra vonatkozó működési irányelvek. Ez a kézikönyv alapvető információkat tartalmaz arról, hogyan létesítsünk Játéktárat.** Javasoljuk, hogy Mobil Játéktár felállítása előtt is olvassák el ezt a dokumentumot, mert sok általános alapelv és ajánlás a Mobil Játéktárakra is ugyanúgy vonatkozik.
- **"Mi működik" kézikönyv:** Ez a dokumentum ajánlásokat tartalmaz szakemberek és önkormányzatok számára arról, hogyan lehet a legjobban megvalósítani a koragyermekkorai nevelést szolgáló Játéktárakat.
- **Gyakori kérdések:** Ez a dokumentum a Játéktárakra vonatkozó információkat foglalja össze könnyen érthető módon, választ adva a gyakran feltett kérdésekre.

2.8. Milyen játékok megfelelőek az egyes korcsoportoknak?

Életkor	Játéktípus	Készségek
6 hónapos	<ul style="list-style-type: none"> • Akció/reakció játékok • Játék rakosgatás • Textil labda • Zene • Kúszásra ösztönző játékok 	<ul style="list-style-type: none"> • Elkezdik észlelni és irányítani a testüket • Felüléshez csak kevés segítségre van szükségük • Egyidejű tevékenységek (pl. rázzák a csörgőt és kiabálnak egyszerre) • Elkezdik keresni a leejtett játékokat

Életkor	Játéktípus	Készségek
<p style="text-align: center;">7– 8 hónapos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan játékok, amelyek elősegítik a fizikai fejlődést, pl. járás, kúszás • Formaválogató játékok • Meglepetés hangok • Akció/reakció játékok • Játék rakosgatás • Dobozok megtöltése tárgyakkal és kiürítése • Nyomógombos és fogantyús játékok (játéktelefon) • Rendszerező és építő játékok • Könnyen működésbe hozható, felnyíló játékok 	<ul style="list-style-type: none"> • Saját súlyuk megtartása és kapaszkodva felállás • Hangok és saját nevük felismerése • Kezdenek bökdösni, döfködni • Megfogni és marokban tartani egy tárgyat • Szeretnek komplex tárgyakat nézegetni • Helyzetet változtatnak azért, hogy valamit jobban lássanak • Elkezdenek fejlődni a finommotoros készségek (pl. mutató- és hüvelykujjal emelnek fel apróbb tárgyakat) • Tudják, hogy a játékok nem tűnnek el, ha elrejtjük őket, hanem valahol megvannak • Elkezdik felfedezni a világot • Kezdenek hangokat kiadni

Életkor

Játéktípus

Készségek

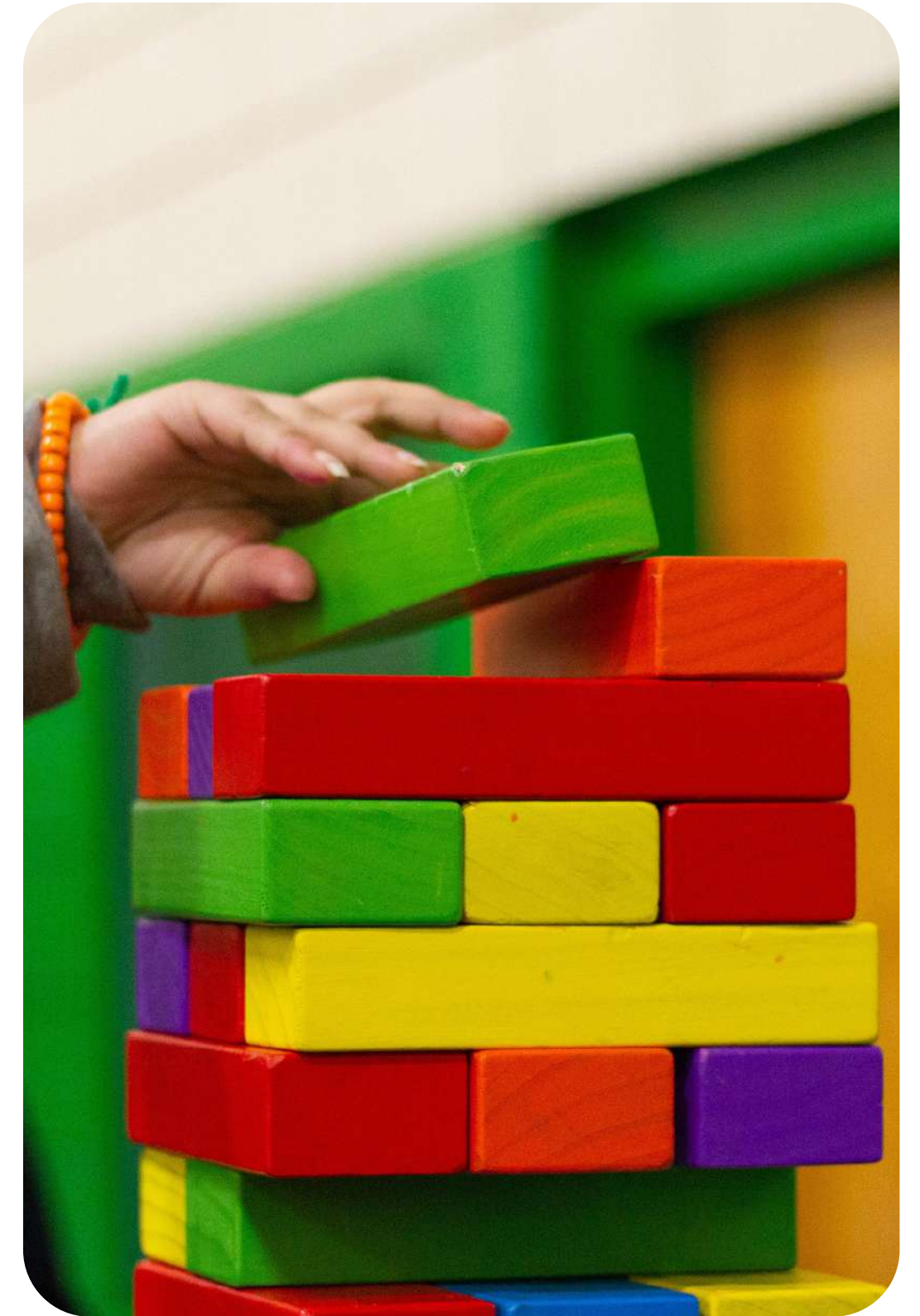
9 – 11
hónapos

- Játékok rakosgatása, válogatása, egymásra rakása
- A kúszást és járást elősegítő játékok
- Nyomógombos és tárcsázós játékok
- Beszédfejlesztő játékok
- Könyvek
- Alapszintű szerepjátékokra alkalmas játékok
- Formaválasztó játékok
- A kéz és szem koordinációját fejlesztő játékok rakosgatása
- A korai tanulást elősegítő játékok
- Sporttémájú játékok
- Nagy, műanyag összeilleszthető gyöngyök

- Önállóan tud ülni
- Kinyúl játékokért anélkül, hogy eldőlné
- El tud kapni egy felfüggesztett tárgyat vagy egy felé gurított labdát
- Át tud venni egy játékot egyik kézből a másikba
- Elkezd jeleket adni (pl. felemeli a karját, ha azt szeretné, hogy vegyük ölébe)
- Tudja, hogy a kisebb tárgyak beleférnek a nagyobbba
- Tud járni, ha fogjuk mindkét kezét
- Kúszás közben érzékeli a mélységet
- Tud reagálni egy vagy két utasításra
- Elkezd utánozni, figyelni és másolja azt, amit csinálunk

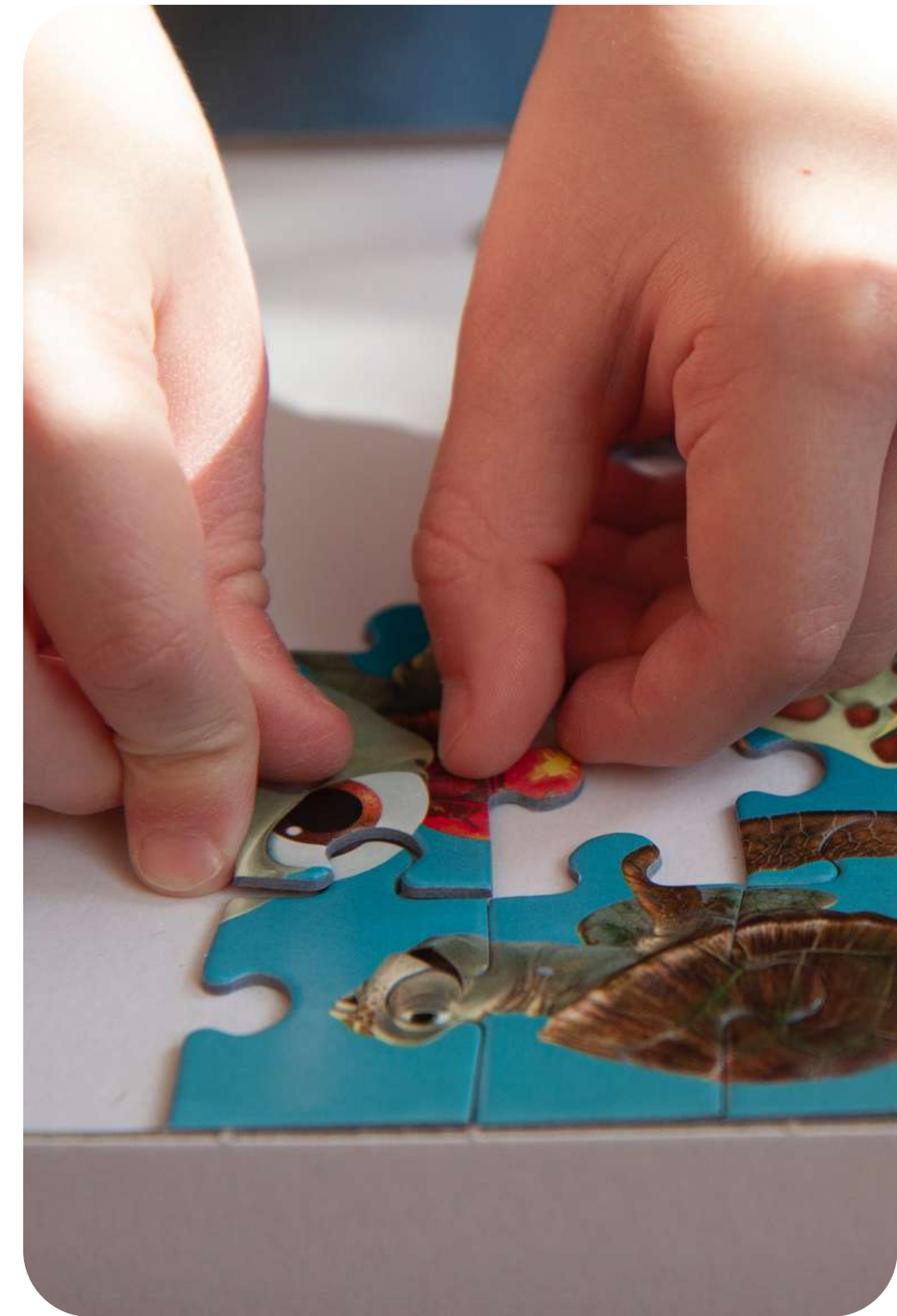
éLETKor	Játéktípus	Készségek
12 - 18 hónapos	<ul style="list-style-type: none"> • Játékok húzása, tolása • Építőkészletek • Játékkészletek • Babaház • Hangszerek • Építőkockák • Fogantyús kirakók vagy nagy méretű, kevés darabból álló kirakók	<ul style="list-style-type: none"> • Elkezd járni, de könnyen elesik • Össze tud kötni két gondolatot, így meg tud tervezni egyszerű cselekvést • Elkezdi a tárgyakat a megfelelő módon kezelni (pl.. öleli a macit) • Kimondja az első szavakat

Életkor	Játéktípus	Készségek
18 – 24 hónapos	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan játékok, amelyek a kéz-szem koordinációt finomítják • Autók, teherautók, vonatok és más járművek • Játék háztartási eszközök • Babák és babaholmik (babakocsi, bölcső, etetőszék) • Különböző anyagból készült könyvek, tele színes képekkel • Nagy kréták • Gyurma	<ul style="list-style-type: none"> • Nagyon mozgékony • Tud tolni, húzni dolgokat • Tudja dobni a labdát • Egyik kockát a másikra tudja rakni • Képes egyszerű utasításokat követni • 50–200 szót ismer

Életkor	Játéktípus	Készségek
2-3 éves	<ul style="list-style-type: none"> • Tematikus játékkészletek • Versenypálya kisautókkal • Szerepjátékra alkalmas játékok • Sportjátékok • Játékdobozok • Játék használati eszközök • Plüss állatok és babák • Építőkockák • Könyvek • Kréták, kifestők, nem mérgező festékek, gyurma • Egyszerű kirakók • Alapszintű számolás és számos játékok • Zenélő játékok • Játékkonyha játék étellel és edényekkel 	<ul style="list-style-type: none"> • Elkezd ugrálni és szökdelni • Érti, mi biztonságos és mi veszélyes • Szeret más gyerekekkel játszani • Jó szem-kéz koordináció • Szeret gyurmát nyomkodni, formázni • El tudja maga után rakni a játékokat • Szavakból egyszerű mondatokat alkot • Elmondani, mit fog rajzolni, mielőtt nekilátna • Szívesen használ sokféle színt rajzoláskor • Tud egyedül játszani a kirakóval

Életkor

Játéktípus

Készségek

3-4 éves

- Babaház és kiegészítők
- Játékkészletek és akciófigurák
- Szerepjátékok
- Autók, járművek, RC játékok
- Kreatív játékok
- Tudományos témájú szórakoztató játékok
- Egyszerű bábok
- Jelmezek és kellékek
- Képeskönyvek, mesekönyvek
- Játékok formák, színek, számok, betűk tanulásához
- Középszintű kirakók
- Egyszerű társasjátékok
- Különféle sportlabdák, pl. focilabda, rögbi, pattogó gumilabda
- Jelmezek és kellékek

- Tud ugrálni és szökdelni
- Szeret labdázni, szaladgálni, fogócskázni
- Rájön, hogy a rajz tud arcot és embert ábrázolni
- Képes emberfigurát formázni gyurmából
- Gyakran játssza azt, hogy ő valaki más, és szeret másnak öltözni
- Szeret barátokról és rokonokról hallani, és élvezi, hogy sokan szeretik
- Elkezd szimpátiát és empátiát mutatni a mesék szereplői iránt
- Neveket ír a rajzaira és festményeire
- Tudja, hogy más embereknek más gondolatai és érzései vannak, mint neki

Életkor	Játéktípus	Készségek
5-6 éves	<ul style="list-style-type: none"> • A kreatív önkifejezést ösztönző játékok • Szórakoztató játékok • 25-50 darabos keretes kirakók • Felszedős vagy egyensúlyozós játékok • Egyszerű kártyajátékok vagy képes bingó	<ul style="list-style-type: none"> • Rajza felismerhető • Érvel, problémát old meg • Sorba tud rakni tárgyakat és egyszerű kategóriákba rendez dolgokat • Képes elmagyarázni a játékszabályt a többi gyerekeknek • Jelzi, hogy valami "igazi" vagy csak "játék"

Életkor	Játéktípus	Készségek
7-8 éves	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan játékok, amelyek lehetővé teszik a tudományos kísérletezést: pl. mágnes, távcső, nagyító • Ugrálókötél, hinta • Rajzkészlet • Könyvek • Építőkészletek	<ul style="list-style-type: none"> • A gyermek egyre nagyobb önállóságra tesz szert miközben felfedezi a körülötte lévő világot • Megért összetettebb szabályokat, így részt tud venni csoportjátékokban

Életkor	Játéktípus	Készségek
9-10 éves	<ul style="list-style-type: none"> • Kinti sportjátékok, pl. labda, kerékpár, roller • Társasjátékok, pl. scrabble, monopoly • Stratégiai játékok, pl. sakk • Kártyajátékok • Komplexebb könyvek • Hangszerek	<ul style="list-style-type: none"> • Ez a korosztály különösen kedveli a kinti játékokat • Kialakul a készség- és ügyességérzet, így élvezetes lehet a versenyjáték és a hangszerek • A motoros készségek tovább fejlődnek • Stratégiai készségek

3. Szabadtéri játék

Egy pillanatra **menjünk vissza a gyerekkorunkba**. Nagyon valószínű, hogy az egyik kedvenc helyünk a szabadban volt. Idézzünk fel egy kedves emléket, próbáljunk meg emlékezni valamilyen különleges illatra, arra, hogy milyen **fények, hangok** vettek körül minket, milyen volt a **hőmérséklet**.

A szabadban töltött idő öröme a gyermekkor egyik legmélyebb, legnagyobb boldogsága. Sok felnőttnek van élénk emléke a gyermekként szabadban töltött időről. Sokunk számára ez volt a **legértékesebb hely a tanulásra, hiszen itt tudtuk felfedezni a világot**.

Sajnos manapság már nem biztatják a gyerekeket a kinti játékokra úgy, mint régen, így a gyermekeknek egyre kevesebb lehetőségük van arra, hogy kapcsolódjanak a természethez.

Azonban a **Mobil Játéktár mind a gyerekek, mind a felnőttek számára biztosíthatja a lehetőséget, hogy újra kapcsolódjanak a természethez**. Elég rugalmas ahhoz, hogy különböző helyeken állítsuk fel, és kinti vagy benti programokat szervezzünk. Játsszóterek, parkok, közterek, erdők, iskolaudvarok alkalmas helyek arra, hogy a látogatók rendszeresen elmenjenek a Mobil Játéktárba, és amikor az időjárás engedi, tökéletes lehetőséget biztosítanak a kinti játszás és tanulás előmozdítására.

3.1. A játék definíciója

A játék **szabadon választható, mi magunk irányítjuk, és belső motiváció vezérli.** Nem nyerünk tőle jutalmat, nincs külső elérendő cél, viszont az **egészséges fejlődés alapvető és szerves része** mind az egyén, mind a társadalom egésze szempontjából. A játék egyik legfontosabb jellemzője, hogy örömforrás, bizonytalan, kihívást jelent, rugalmas, és nem produktív. A gyermekek tudnak kint vagy bent játszani, felnőtt felügyeletével vagy anélkül, hétköznapi helyszíneken, speciális játékkörnyezetben vagy bármilyen általuk választott helyen.

A játéknak sokféle formája lehet, és fontos megkülönböztetni a különböző játéktípusokat és folyamatokat, amelyek a szabadban való játszás közben történnek. Bemutatunk néhány hasznos **definíciót**, ami a Kézikönyv kulcsfontosságú részét képezi:

Kinti játék

Kinti játéknak lehet nevezni bármilyen játékot, amit a szabadban játszunk. A játék minden gyereknél az egészséges fejlődés motorja, és a kinti játék olyan egyedülálló, különleges tanulási lehetőségeket kínál, amelyet a benti játszás nem tesz lehetővé. A kinti tanulás nem egyszerűen a benti tevékenységek szabadban való elvégzése. Nem pusztán arról szól, hogy kiengedjük a gyermekeket játszani. A kinti tanulás olyan folyamat, amely során az elmélet és a gyakorlat integrálódik a természetbe és a kinti környezetbe. A kinti tanulás lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy széles perspektívából ismerje meg a világot. **A kinti tanulási programoknak hat jellemző vonásuk van** (Gair, 1997):

1. A szabadban zajlik, nem pedig tanteremben
2. A gyermekek közvetlen módon vesznek részt benne
3. Valódi tárgyakat használnak, és minden érzékszervet megmozgatnak
4. A gyerekek a tárgyak és az események közötti kapcsolatot fedezik fel, és nem ismereteket memorizálnak
5. A tanulás gyakorlat és tapasztalás során történik, különböző érzékszervek bevonásával
6. A gyermekek másféle környezetben szórakozhatnak

Kötetlen játék

Kötetlen vagy szabad játéknak nevezünk minden olyan játékot, amelyet a gyermekek kezdeményeznek, és amely során szabadon választják meg azt, hogy mivel, hol és mit játszanak. A gyermekek képesek ösztönösen kiválasztani a fejlődési szintjüknek megfelelő tanulási tartalmat, mivel velük született adottság az aktív és érdeklődő tanulás.

Kockázatos játék

A kockázatos játék a játszásnak olyan izgalmas formája, amely bizonytalanságot hordoz magában és fizikai sérüléssel járhat. Napjainkban egyre kevésbé jellemző ez a típusú játék, pedig a gyermekek számára nagyon fontos. Ennek során megtanulhatják, hogyan legyenek biztonságban: kockázatfelmérést, kitartást, vállalkozó kedvet, önismeretet és problémamegoldó készségeket fejlesztenek ki. Erősíti a gyermekekben a kíváncsiságot és a képesség érzését, ami pozitívan hat az önértékelésükre. Többféle kockázatos játék létezik:

- **Nagy magasságok:** pl. fára mászás vagy olyan játék, amiben benne van a leesés veszélye
- **Nagy sebesség:** pl. nagyon gyorsan hajtja a hintát
- **Veszélyes eszközök:** pl. késsel, baltával, kötéllel játszás, amelyek sérülést okozhatnak
- **Veszélyes helyek:** pl. játék magas szikla, víz, esetleg tűzrakó hely közelében, amibe beleeshetnek
- **Verekedős játék:** pl. birkózás vagy bunyózás más gyerekekkel vagy felnőttel
- **Eltűnés:** pl. olyan játékok, melyek során a gyermekek eltűnnek a felnőttek szeme elől, felfedező útra mennek egyedül, vagy felügyelet nélkül játszanak.

A szakirodalom szerint a nemi szerepek is meghatározók a kockázatos játékokban, mert a szülők inkább a fiúknak engedik meg, hogy ilyenekben részt vegyenek. (Brussoni és mtsai. 2015).

További információk az alábbi angol nyelvű tudományos cikkben: Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, C., Ishikawa, T., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., ... & Tremblay, M. S. (2015). What is the relationship between risky play and health in children? A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 12(6), 6423-6454.

Játék alkotórészekkel

Ez a szabad játék egy formája, amely során a gyermekek a környezetükben fellelhető alkotórészekkel játszanak, miközben tanulmányozzák azokat. A játéknak ezen formája azon az elméleten alapszik, hogy az alkotórészek előre megtervezett felhasználási cél nélkül, számtalan módon felhasználhatók, ezáltal fejlődik a gyermekek fantáziája és erősödik a hatóképességük. A játékba bevont alkotórészek lehetnek például:

- természeti erőforrások, mint pl. szalma, sár, fenyőtoboz
- építőanyagok és szerszámok, pl. deszka, szög, kalapács
- hulladék anyagok, pl. régi gumiabroncs, levágott csatorna darab
- természetes módon megjelenő és eltűnő jelenségek, pl. víz, jég, hó, árnyék, pókháló, fényfoltok, szivárvány
- emberek és más élőlények
- véletlenül talált tárgyak.

A természeti környezet végtelen sok alkotórészt kínál a játszáshoz, és sokkal több játéklehetőséget biztosít, mint egy mesterségesen kialakított játékkörnyezet.

További részletek az alábbi forrásokban találhatóak:

- Casey, T. & Robertson, J. (2019). Loose Parts Play: A Toolkit by Theresa Case & Juliet Robertson. Inspiring Scotland.
- McClintic, S. (2014). Loose parts: Adding quality to the outdoor environment. Texas Child Care Quarterly, 38(3).
- Robertson, J. (2022) The Ultimate Loose Parts Play Resource List for Developing your Early Years Outdoor Provision. CreativeSTAR

Játék a természettel a természetben

Ez a fajta játék minden érzékszervet bevon, a természettel való közvetlen fizikai interakcióra épül. Nem egyszerűen a természetben való játék, hanem a természettel való játszás. A természetes anyagok kézzel való érintését, tapintását semmi nem helyettesíti, még a boltban kapható legjobb minőségű eszközök és anyagok sem. A természetben való játszás során a gyerekek felfedezhetik a szabadban fellelhető, ún. nyílt végű anyagokat, ami csakúgy mint az alkotórészekkel való játék, serkenti az önállóan gondolkodást. Azonban más folyamatok is zajlanak a szabadtéri játszás közben. A természetben való kötetlen játék a lehetőségek végtelen tárházát nyitja meg a gyerekek előtt ezekben a folyamatokban, és lehetővé teszi számukra, hogy szorosabban kapcsolódjanak a természethez, és jobban megértsék a természet körforgását és törvényeit.

Fontos megjegyezni, hogy ezek a típusú játékok **nem különülnek el egymástól teljesen**. Ez azt jelenti például, hogy az alkotórészekkel való játszás lehet egyúttal szabad játék is, amikor a gyermek szabadon kutatnak kövek és más természetben előforduló alkotórészek után a szabadban. Ugyanígy a fáramászás és a fák textúrájáról, fajtáiról való tanulás lehet kockázatos játék és a természettel való játék egyszerre. Bár ezek a játéktípusok kapcsolódnak egymáshoz és sokszor átfedés van közöttük, mégis kissé különböznek, mivel másra teszik a fő hangsúlyt.

3.2. Miért fontos a szabadtéri játék?

Sok változás zajlik a társadalmakban, és a gyerekek egyre ritkábban játszanak a szabadban. A **globalizáció, a technológia térnyerése és az erősödő városiasodás** miatt egyre több gyermek él városokban, ahol kevesebb lehetőség van a természethez kapcsolódni. A játékkörnyezet többnyire fedél alá költözött, ahol a felnőttek jobban tudják irányítani a gyermekeket, és szervezettebb foglalkozásokkal tudják lekötöni őket. A kinti környezet inkább csak rövid kikapcsolódásra korlátozódik, ahol a gyermekek kinyújtózhatnak és futkározhatnak egy kicsit.

Nagyon gyakran háttérbe szorul a kinti játék jelentősége a gyermekek életében, félreértik vagy teljesen figyelmen kívül hagyják, ami ülő életmódhoz és a természettől való elszakadáshoz vezet.

Pedig a szabadtéri játszásnak fontos pozitív **hozádékai** vannak a gyermekek számára.

A kinti játék jótékony hatásai

1 A kinti játék során kapcsolatba kerülünk a természet elemeivel

A szabadban a gyermekek **minden érzékszervükkel** megtapasztalhatják a világot. A meleg nyári napot az arcukon, a hideget a bőrükön. Ősszel hallják, ahogy a szél mozgatja a fákon a leveleket, tavasszal pedig érezhetik a sokféle friss illatot.

Hallás és szaglás útján olyan fontos dolgokat érzékelhetnek, amelyek szemmel nem láthatók. A szabadban való játszás a kötetlensége miatt elősegíti a nagyobb figyelmi szint és jóllét fejlődését is. A kinti játék egyedülálló ingereket biztosít. A botok, kövek, virágok, föld és más természeti alkotóelemek végtelen variációs lehetőséget rejtnek magukban, és a velük való játszás során a gyermekek használhatják a képzeletüket. A természet felfedezése fejleszti a többirányú gondolkodást, a kreativitást és a problémamegoldó készségeket.

A szabadban való tartózkodás során a gyermekek kapcsolatba kerülnek a természettel. Megtapasztalják a természet körforgását, azt, hogy a növényekre és az állatokra ez milyen hatással van. A világ felfedezése közben a gyermekek ismereteket szereznek és empátiát fejlesztenek ki más élő organizmusok iránt, és érzelmi kötődés alakul ki bennük a természeti világgal. Ez a későbbiekben **ökológiai szemléletté és fenntartható viselkedésmóddá alakul.**

2

A szabadtéri játék lehetőséget ad a szabad és kockázatos játéokra

Napjaink társadalma nem helyez elég hangsúlyt a gyermekek fejlődésében a kockázatvállalásra. A félelem kultúrájában alul értékeljük a gyermekek képességét és cselekvőkészségét, és olyan közeget teremtünk, amelyben a gyerekek **nem tudják tapasztalati úton megtanulni, hogyan őrizzék meg a biztonságukat.**

A kockázatos játék során a gyermekek nemcsak arra kapnak lehetőséget, hogy megtapasztalják a félelmet és az izgalmat, hanem gyakorolhatják a kockázatfelmérést is.

Mindez fontos készségeket alakít ki a kitartáshoz, a vállalkozókedvhez, az önismerethez és a problémamegoldáshoz. A kötetlen játék erősíti e gyermekek cselekvőképességének és kíváncsiságának a megélését.

3 A kinti játék új lehetőségeket nyit a társas együttlélhez

A kinti játszás új lehetőségeket nyit olyan társas együttlélhez, amely csak kötetlen környezetben valósulhat meg. Mivel a szabad tér nyitott és kiszámíthatatlan, nagyobb **lehetőséget ad a gyermekek számára, hogy közös célokat határozzanak meg, és alá-felé rendeltség vagy éppen partnerség jöjjön létre a játszótársak között.**

A szabadban közösen töltött idő azt jelenti, hogy a gyermekeknek **közösen kell megoldást találni problémákra, ami erősíti a társas kompetenciákat.** Amikor arról beszélgetnek, hogyan használják a természetben talált dolgokat játszásra vagy kézműves célokra, azt gyakorolják, hogyan fejezzék ki a véleményüket és a szükségleteiket.

Az olyan kihívások, mint például az időnként előforduló rossz időjárási körülmények, közös megbeszélést igényelnek. Az ilyen kihívásokkal való megbirkózás erősíti a csoportkohéziót.

Ráadásul a nyitott térben a gyermekek szabadabban eldönthetik, hogy egyedül akarnak-e játszani vagy a többiekkel, ami **nagyobb választási lehetőséget jelent, mint amit a kisebb és zsúfoltabb zárt tér biztosít.**

4 A kinti játék hozzájárul a gyermekek fizikai és mentális egészségéhez

Kimutatható, hogy a mai gyermekek soha nem látott mértékben szenvednek gyermekkori **krónikus betegségekben, mint pl. elhízás, asztma, figyelemhiányos hiperaktív zavar (ADHD) és D-vitamin hiány.** Ezek mind közvetlenül összefüggenek a technológia és az ülő életmód térnyerésével. Számos tanulmány megerősíti, hogy azok a gyermekek, akik több időt töltenek a szabadban, aktívabbak, ami elősegítheti **a gyermekek fizikai és mentális jóllétét.** (McCurdy, et al. 2010; Bento & Dias, 2017).

A fizikai egészség szempontjából fontos, hogy a szabadban töltött idő növeli az aktivitást, ami csökkenti az elhízás veszélyét. (Stone and Faulkner, 2014). A nyílt terek lehetővé teszik, hogy a gyermekek szabadabban mozogjanak, és ez mozgásra ösztönzi őket, ami fejleszti a motoros készségeket is. Miközben kint játszanak a napsütésben, a friss levegőn, a természeti elemek közvetlen közelében vannak, ami hozzájárul a csontok fejlődéséhez, az immunrendszer erősödéséhez, és egyben kialakul bennük a fizikai aktivitás szokása is. (Dyment et al; 2008 in Bento & Dias, 2017).

A mentális egészségre is nagyon jó hatással van a szabadban való tartózkodás. Tanulmányok igazolják, hogy a természetben töltött idő jelentősen csökkenti a depresszió és a szorongás tüneteit, mintegy természetes szabályozóként működve a stresszes életesemények közepette. A természetes környezet fejlesztheti a figyelmet, ezért különösen hasznos lehet ADHD-s gyermekeknek. Ezeknek a tanulmányoknak az alapvető gondolata az, hogy a természet képes regenerálni azt a mentális kimerültséget, ami hosszabb koncentráció után lép fel, és aminek következtében a gyermeknek nehezebben megy a feladatra való odafigyelés, ingerlékeny lesz és elkalandozik a figyelme. (Bento & Dias, 2017).

Mindent összevetve, a természetes környezet **csökkentheti az egészségre gyakorolt káros hatásokat** azáltal, hogy fizikai aktivitásra serkent és **védelmet kínál a szegénység által kiváltott stressz biológiai hatásaival szemben is.** (Bento & Dias, 2017).

Az egészségre gyakorolt jótékony hatások összegzése

- növeli a fizikai aktivitást
- csökkenti az elhízást
- fejleszti a motoros készségeket
- támogatja a csontfejlődést
- erősíti az immunrendszert
- csökkenti a depressziót
- csökkenti a szorongást
- javítja az ADHD-s tüneteket
- csökkenti a mentális kimerültséget

3.4. Kinti játék fogyatékkal élő gyermekeknek

Bár a szabadtéri játékok jótékony hatásairól már sok tanulmány készült, a fogyatékkal élő gyermekeket rendszerint mellőzik vagy kihagyják ezekből a kutatásokból. Míg a többség számára bizonyos anyagokkal kapcsolatos vagy infrastrukturális akadályok "triviálisnak" vagy "láthatatlannak" tűnnek, a fogyatékkal élő gyermekek számára valóságos gátat jelentenek, és nagy frusztrációt okoznak. Szabad térben jellemzően **korlátozott a felügyelet és korlátozott a szakképzett munkatársak száma ahhoz**, hogy a fogyatékkal élő gyermekeket is **bevonják** a kinti foglalkozásokba (Horton, 2017). Más akadályok, például **a túlzottan féltő hozzáállás a gondozók részéről** szintén korlátozzák annak a lehetőségét, hogy ezeket a gyermekeket is bevonják a szabadtéri játékokba. Ráadásul az eszközök és játékok kialakítása nem mindig alkalmasak arra, hogy a fogyatékkal élő gyermekek is könnyen tudják használni őket.

Ahhoz, hogy a kinti tereket befogadóbbá tegyük, nemcsak az aktív és a kockázatos játékokat kedvelő gyermekekre kell tekintettel lenni, hanem figyelni kell azoknak a gyermekeknek az igényeire is, akik előbb inkább csak nézelődnek, ízlelgetik a helyzetet, és csak azután kapcsolódnak be, ahogy megjön a bátorságuk.

Minél többféle játékot és játszási módot kínál egy környezet, annál befogadóbb lesz a különböző képességű és igényű gyermekek számára. (Casey, 2011)

A kinti játéknak tekintettel kell lennie minden gyermek szükségleteire

Például egy csendes, védett terület, **sima felülettel**, kontrasztos színekkel, jobban kiszolgálja a **kognitív vagy szenzoros nehézségekkel küzdő gyermekek igényeit, a különböző felületek és szintek** megkönnyítik a **mozgáskorlátozott gyermekek bevonását**, a **hallásproblémával** küzdő gyermekeknek segít, ha **egymással szemben ülnek**, így könnyebb az egymással való kommunikáció.

Az akadálymentesítés javításával a fogyatékkal élő gyermekek is részt vehetnek a szabadtéri játékokban. A mozgáskorlátozott gyermekeknél a csökkent mozgásképesség miatt nehezebb lehet a **motoros készségek**, például **az egyensúly, a testtudat és a térbeli tájékozódási készségek fejlesztése**. A szabadban való kötetlen játszás lehetősége megkönnyítheti számukra ezen képességek fejlesztését, anélkül, hogy a fejlesztést feladathelyzetként élnék meg.

A kinti tevékenységek **csökkenthetik a stressz, a szorongás és a depresszió tüneteit**. A fogyatékkal élő és sajátos igényű gyermekek számára nagy stresszt jelenthet, ha otthonuktól távol, nem az általuk megszokott környezetben vannak. **Ha rendszeresen tölthetnek időt a szabadban, az nagy segítség lehet számukra.**

A szabadban töltött idő lehetőséget ad a társas készségek fejlesztésére is. A nyitott terek lehetőséget kínálnak a gyermekeknek arra, hogy erősítsék a társaikkal való kapcsolataikat, és közösen tűzzenek ki célokat. A nyitott terek rugalmasabbak, és lehetővé teszi, hogy a gyerekek szabadon eldöntsék, milyen mértékben szeretnének együtt játszani a többiekkel. Például **az autizmus spektrumzavarral élő gyermekeknek több egyedül töltött időre lehet szükségük ahhoz, hogy szabályozzák a környezetből beérkező ingereket, és a szabadban lehetőségük van arra, hogy maguk döntsenek arról, mennyire szeretnének vegyülni a többiekkel.**

Az autizmussal élő gyermekeknek nem könnyű bekapcsolódni a strukturált játékokba, ezért általában jobban kedvelik a nyitott terek szabadságát, amely egyaránt lehetőséget kínál a fizikai kihívásra, az általuk preferált szenzoros ingerek keresésére és a társas interakcióra. Az autizmus spektrumzavarral élő gyermekek különösen kedvelik az okozati szenzomotoros játékokat, amelyek ismétlődnek és rituálészerű elemekből állnak (Fahy, Delicate & Lynch, 2021). Ezek a gyermekek nagyon élvezik az olyan szenzoros játékokat, amelyekben van futás, forgás, szeretik nézni a pörgő tárgyakat, és ezeket könnyebb a szabadban végezni, mint egy mesterséges fényvel megvilágított, zajos tanterem falai között. Az elektromos fényforrások gyakran olyan zúgással járnak, amelyet sokan észre sem vesznek, de a szenzoros feldolgozási zavarral élő gyermekeknek sok kényelmetlenséget okoznak.

3.5. Mi a Játéktár munkatársainak feladata?

Mielőtt szabadtéri foglalkozást tervezünk, fontos áttekinteni, mi a Mobil Játéktár munkatársainak a feladata.

A kapcsolódás elősegítése

A természet olyan tanulási környezet a gyermekek számára, ami semmi mással nem helyettesíthető. Nekünk, felnőtteknek a felelősségünk biztosítani, hogy a gyerekek hozzáférjenek a szabadtéri környezethez. Fontos, hogy a felnőttek tisztában legyenek a szabadban töltött idő értékével és fontosnak tartsák azt, és minél több lehetőséget biztosítsanak erre a gyermekeknek.

Kockázatfelmérés

A természetben a gyermekeknek több védelemre (fizikai és pszichológiai) van szükségük. A játék pusztá korlátozása helyett a felnőttek sokkal inkább a játék biztonságosságáról kell gondoskodnia. Ha valamilyen tevékenység meghaladja a gyermek fizikai képességeit, vagy nem képes megfelelően felmérni az adott helyzetet, az valódi veszélyforrás lehet. Minden gyermek más, és a képességeik függvényében egyénenként eltérő lehet, hogy mi az, ami már veszélyes, és mi az, ami még belefér. Fontos odafigyelni arra, hogy a gyermekek megfelelően legyenek öltözve a kinti játszáshoz, (elég meleg, és elég erős-e a ruhájuk) és a felnőtt ellássa őket megfelelő információval a biztonságuk érdekében. Például el kell mondani, mely bogyók és gombák mérgezők, és hogy bizonyos állatokat békén kell hagyni. Csak akkor avatkozzunk közbe, amikor feltétlenül szükséges.

A kinti tanulás megbecsülése

A kinti tanulás nem abból áll, hogy a benti játékokat kivisszük és a szabadban játsszuk. Nem is pusztán annyit jelent, hogy kiengedjük a gyermekeket játszani. A jó gyakorlat kulcsa, hogy megértsük ezeket a különbségeket. Törekedni kell arra, hogy minden munkatárs megértse a kinti játszás lényegét és jelentőségét, és mindenki képes legyen ezt az élményt biztosítani a rábízott gyermekek számára.

Bizalomépítés

A gyermekek akkor tudnak a legjobban tanulni, ha biztonságban érzik magukat. Az a felnőtt, akiben megbízhatnak, megfelelő légkört tud számukra teremteni ahhoz, hogy felfedezzék a környezetüket. A tanulási folyamatok interperszonális folyamatok, és ez az általános alapelv még inkább érvényes a szabadban. A Játéktár munkatársainak feladata, hogy megfelelő helyet és anyagokat találjanak a felfedezéshez, kísérletezéshez minden évszakban, minden időjárásban és a gyermekek érdeklődéséhez igazodva.

A szabad játék támogatása

Táplálnunk kell a gyermekek kíváncsiságát és tettvágyát azáltal, hogy hagyjuk őket, hogy felfedezzék, a természet milyen végtelen lehetőségek tárháza. Amikor a gyermek szabadon és önállóan mozoghat a természetben, beindul a kíváncsiság és mozgásba lendül a tanulás. A természet világa előhívja a kreativitást, és hatalmas teret biztosít a gyermekek mozgásigényének. A gyermekek itt megtanulják, hogy a természetben vannak állandó dolgok, mint például egy fa elhelyezkedése vagy a táj egyéb jellegzetességei, míg más dolgok változnak, például az évszakok, az időjárás és a fények.

Minél többeket bevonni

A Játéktárban nemcsak egy-két munkatárs végezheti a kinti foglalkozások megtervezését, létrehozását, kivitelezését. Részt vehetnek benne szülők, nagyszülők vagy akár a szélesebb közösség. A felnőttek bevonása a szabadtéri foglalkozásokba számukra is jó lehetőség lehet arra, hogy (újra) kapcsolódjanak a természethez.

3.6. A szabadtéri játék

- * **A szabadtéri játék történhet minden héten:**
Az ismétlődés erősíti a kapcsolódást, tehát ésszerűnek tűnik, hogy a természetben tartózkodás élményét rendszeressé tegyük, ezáltal kialakulhat a természet szeretete, és a gyermekek közvetlen tapasztalás útján szerezhettek ismereteket a természetről és a földünkről.
- * **Szabdtéri játék minden időben:**
A természet rengetegféleféle megtapasztalásra kínál lehetőséget, melynek jelentős részét a különböző időjárási körülmények adják. A frissen fakadt levelek susogása a szélben, a nedves altalaj illata, a szeder íze. Ugyanazon a helyen, a megváltozott időjárási körülmények teljesen új játékélményt kínálnak.
- * **Szabadtéri játék minden évszakban:**
Az évszakok változása hatással van a testre és a lélekre. Mi más lehetne a legjobb módja az évszakok megértésének, mint a személyes tapasztalás, megfigyelés, melynek során közvetlenül átélhetjük, érezhetjük és a részévé válhatunk?
- * **A szabadtéri játéknak hozzáférhetőnek kell lennie:**
A természet mindenkié. A földünkkel való közvetlen kapcsolódáshoz minden gyermeknek joga van.

Barrera-Hernández, L. F., Sotelo-Castillo, M. A., Echeverría-Castro, S. B., & Tapia-Fonllem, C. O. (2020). Connectedness to nature: Its impact on sustainable behaviours and happiness in children. *Frontiers in psychology*, 276.

Bento, G., & Dias, G. (2017). The importance of outdoor play for young children's healthy development. *Porto biomedical journal*, 2(5), 157-160.

Brussoni, M., Gibbons, R., Gray, C., Ishikawa, T., Sandseter, E. B. H., Bienenstock, A., ... & Tremblay, M. S. (2015). What is the relationship between risky outdoor play and health in children? A systematic review. *International journal of environmental research and public health*, 12(6), 6423-6454

Caro, C. (2012) What is Nature Play? Nature Play UK: <http://www.nature-play.co.uk/blog/what-is-nature-play>

Casey, T. & Robertson, J. (2019). *Loose Parts Play: A Toolkit* by Theresa Case & Juliet Robertson. Inspiring Scotland.

Casey, T. (2011) 'Outdoor play for everyone' In J. White (Ed) *Outdoor Provision in the Early Years* London: Sage publications.

ERBINAT (2019) *Guide Nature and Early Years: working outdoors with children up to age of six.*

Fahy, S., Delicâte, N., & Lynch, H. (2021). Now, being, occupational: Outdoor play and children with autism. *Journal of Occupational Science*, 28(1), 114-132.

Foundation Phase Branch – Welsh Assembly Governmentt (2009) *Outdoor Learning Handbook*.

Gair, N. P. (1997). *Outdoor education: Theory and practice*. Burns & Oates.

Horton, J. (2017). Disabilities, urban natures and children's outdoor play. *Social & Cultural Geography*, 18(8), 1152-1174.

McClintic, S. (2014). Loose parts: Adding quality to the outdoor environment. *Texas Child Care Quarterly*, 38(3).

McCurdy, L. E., Winterbottom, K. E., Mehta, S. S., & Roberts, J. R. (2010). Using nature and outdoor activity to improve children's health. *Current problems in pediatric and adolescent health care*, 40(5), 102-117.

Robertson, J. (2022) *The Ultimate Loose Parts Play Resource List for Developing your Early Years Outdoor Provision*. CreativeSTAR

Willoughby, M. (2014). *Outdoor Play Matters: The Benefits of Outdoor Play for Young Children*. Barnardos.

Yıldırım, G., & Akamca, G. Ö. (2017). The effect of outdoor learning activities on the development of preschool children. *South African journal of education*, 37(2).